

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EU:s nya utrikes- och säkerhetspolitik och det civila samhällets roll" (initiativytttrande)

(2012/C 24/11)

Föredragande: **Carmelo CEDRONE**

Den 14 september 2010 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytttrande om

"EU:s nya utrikes- och säkerhetspolitik och det civila samhällets roll".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 maj 2011.

Vid sin 475:e plenarsession den 26–27 oktober 2011 (sammanträdet den 27 oktober 2011) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 111 röster för 23 emot och 23 nedlagda röster:

1. Slutsatser och förslag

1.1 Strategin

1.1.1 Mot bakgrund av de stora förändringar som pågår och i samband med inrättandet av Europeiska avdelningen för yttre åtgärder (SEAE) och utnämningen av en hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken behöver EU omdefiniera och uppdatera sin utrikespolitiska strategi både vad avser vilka politiska åtgärder och vilka insatsområden som ska prioriteras. Endast enighet om gemensamma intressen och stor samordning kan främja arbetet med att uppnå det målet.

1.1.2 Europa står för en tredjedel av världens BNP. EU är emellertid inte bara en ekonomisk gemenskap. Vidden av EU:s roll framstår tydligt när man konstaterar att EU:s medlemsländer i dag inte på egen hand kan skydda sina intressen, göra sina värderingar gällande på den internationella scenen eller klara av utmaningar som har blivit gränsöverskridande, till exempel migration eller terrorism. Ett större gemensamt åtagande på det utrikespolitiska området från medlemsstaternas sida skulle av den anledningen också kunna bidra till att begränsa tendenserna till mellanstatliga överenskommelser eller förebygga att åtgärder vidtas isolerat av enskilda medlemsstater, vilket har hänt på senare tid. Om dessa tendenser befästs skulle det kunna påskynda inte bara en ekonomisk nedgång, utan också en politisk sådan, vilket skulle kunna äventyra de demokratiska värderingar som utgör grunden för EU.

1.2 Politikområdena

1.2.1 EU bör i första hand bibehålla sina värderingar på det utrikespolitiska området och fastställa politiska åtgärder och gemensamma insatser för att bevara freden, förebygga konflikter, genomföra stabiliseringsinsatser, stärka den internationella säkerheten med full respekt för principerna i FN-stadgan samt befästa och stödja principerna om demokrati, rättsstaten, människans grundläggande rättigheter, internationell rätt, inbegripet de grundläggande arbetsnormerna, och bistå människor som

drabbats av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av mänsklig verksamhet. Men om Europa engagerar sig bortom sina gränser är det inte bara av humanitära skäl eller av kärlek till nästan, utan också på grund av att det ligger i vårt intresse om vi vill bevara välståndet i Europa. Man måste också ta itu med flyktingproblematiken och skapa framtidsutsikter för folk i deras hemländer.

1.2.2 EU bör inta en ledarposition på detta område inom FN, som har det främsta ansvaret för upprätthållandet av freden i världen. Därför behövs det ett nära samarbete mellan EU och FN på området civil och militär krishantering, framför allt när det gäller humanitära hjälpinsatser.

1.2.3 Enligt Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) behöver man dessutom förstärka de integrerade och gemensamma utrikespolitiska åtgärderna i fråga om säkerhet och energiförsörjningstrygghet, livsmedelstrygghet, klimatförändringar, hanteringen av migrationsflödet och kampen mot den organiserade brottsligheten, olaglig handel, piratdåd och korruption. Detta är en integrations- och samordningsprocess som också bör omfatta handelspolitiken. Det innebär övergripande sett ett betydande och komplext engagemang och kräver en justering av EU:s budget för utrikesfrågor.

1.3 Geografiska insatsområden

1.3.1 Unionen har en skyldighet att följa och intressera sig för allt som händer utanför de egna gränserna, och se över sin strategi för allianser. EU har emellertid ännu inte alla de medel och instrument som krävs för att kunna göra detta på det sätt som är nödvändigt och erforderligt för att unionen ska kunna bli en verklig **politisk aktör** på internationell nivå. Den främsta utmaningen är emellertid inte bristen på instrument, utan oförmågan att säkerställa enhetlig förvaltning av de olika instrumenten och att säkerställa medlemsstaternas politiska vilja i det avseendet.

1.3.2 EU bör därför ägna ännu större uppmärksamhet åt förhållanden inom sina geografiska gränser och i grannländerna än hittills, dock utan att (åtminstone från ekonomisk synpunkt) försumma förbindelserna med viktiga regioner i världen, t.ex. Nordamerika, som unionen har strategiska förbindelser med, Sydamerika och Västindien (med vilka EU har ett strategiskt biregionalt partnerskap), Kina, Indien och Ryssland. Det är därför nödvändigt att skapa samverkans effekter mellan de bilaterala och de regionala förbindelserna.

1.3.3 Mot den bakgrunden tycks det nödvändigt att fortsätta utvidgningsprocessen mot Balkan, som utgör ett extremt känsligt område inom unionens gränser, fullfölja förhandlingarna med Turkiet, utveckla en effektiv grannskapspolitik med uppmärksamheten koncentrerad på situationen i Medelhavsområdet och Mellanöstern.

1.3.4 I det avseendet kan det finnas skäl att återlansera Medelhavspolitiken på ny grund, med nya institutioner, nya samarbetsorgan, och med adekvata medel och operativa instrument. Vi bör lyssna på och stödja de instanser för demokratisering och medborgerlig utveckling som vuxit fram i dessa länder. EU har ett grundläggande ansvar för att säkerställa en snabb övergång utan oroligheter mot demokrati, inte mot nya diktaturer i förklädning, för att inte svika de förväntningar på frihet, mänsklig värdighet och social rättvisa som finns hos befolkningen och de unga.

1.3.5 I det syftet tycks det nödvändigt att avdela större resurser från EU-budgeten till samarbetet med dessa länder, med särskild inriktning mot uppbyggnad av institutionerna, ekonomisk och social utveckling, nya arbetstillfällen och investeringsmöjligheter i de olika länderna.

1.3.6 Mot den bakgrunden framstår EESK:s roll betydelsefull när det gäller att genomföra mellanfolkliga åtgärder och satsningar och utveckla organiska förbindelser med de genuina och representativa organisationer i det civila samhället i Medelhavsområdet och Mellanöstern som låg bakom den pågående övergången. Dessa kontakter skulle syfta till att stödja dialogen mellan det civila samhället och respektive regering för att stärka det demokratiska deltagandet, till stöd för de medborgerliga rättigheterna och rättsstaten.

1.3.7 Hela Afrika bör ha hög prioritet i fråga om unionens åtgärder, eftersom säkerheten och stabiliteten där i stor utsträckning beror på utvecklingen och den ökade demokratiseringen av denna kontinent som ligger så nära oss. För att kunna bemästra de destabiliserande, massiva invandringsvågor som beror på ökenspridning, livsmedelskriser och den ökade fattigdomen i den afrikanska befolkningen, på korruperade och lögnaktiga regimer och bristen på rättvisa och frihet, måste unionen agera effektivt och snabbt, genom att upprätta en pakt med denna kontinent.

1.4 Internationella organ

1.4.1 Samordnade och effektiva insatser bör främjas i internationella forum, och EU bör också verka för en djupgående omvandling av dessa så att de blir mer ändamålsenliga med

avseende på de nya åtaganden och behov som de står inför – EU bör tala med en enda röst i sådana sammanhang för att så småningom ha en enda företrädare.

1.4.2 Man bör i synnerhet lägga lika stor vikt vid dels arbetstagarnas rättigheter enligt ILO:s grundläggande konventioner, dels de ekonomiska och frihandelsrelaterade rättigheterna. Även i ILO bör EU tala med en röst.

1.4.3 EESK anser att EU bör spela en alltmer aktiv roll i det sammanhanget, med särskild uppmärksamhet på G20-processen och samarbetet med FN:s mest representativa organ, i synnerhet dess ekonomiska och sociala råd, där EU bör föra fram gemensamma ståndpunkter. Mot den bakgrunden skulle reformen av FN:s ekonomiska och sociala råd kunna utgöra ett framsteg som bland annat kunde ge det civila samhället bättre uttrycksmöjligheter inom detta organ.

1.4.4 Man bör inrikta sig på effektiva och långsiktiga politiska åtgärder för att säkra euroområdet och skapa instrument som lämpar sig för att bekämpa spekulation på internationell nivå, undanröja skatteparadis, minska konkurrens som grundar sig på växelkursförändringar, på nytt skapa ekonomisk tillväxt och verka för anständiga arbetsvillkor. Ändringen av artikel 136 i fördraget är ett första viktigt steg. Den innebär framför allt fördelar för EU: Kommissionens centrala roll och Europaparlamentets delaktighet har säkerställts, vilket främjar den demokratiska processen. Detsamma borde göras för utrikespolitiken (en ändring av artikel 24).

1.4.5 Engagemang från arbetsmarknadsparterna och det civila samhällets organisationer är en förutsättning för att man ska kunna skydda och främja sådana värderingar som är grundläggande för den internationella samlevnaden. EU bör främja ett brett samråd med EESK, det civila samhället och arbetsmarknadsparterna för att underlätta deltagandet i de framtida ledningsstrukturerna för internationella organisationer.

1.5 Säkerhetspolitiken

1.5.1 I fråga om säkerhetspolitik och försvar finns det skäl att stärka Europeiska försvarsbyrån och snarast möjligt genomföra ett fortlöpande strukturerat samarbete, också för att möjliggöra värdefulla samverkans effekter och besparingar i de nationella budgetarna. De resurser som sparas på detta vis kan användas för produktiva investeringar, sysselsättningsskapande åtgärder eller för att minska den offentliga skulden.

1.5.2 De säkerhets- och försvarsinstrument som EU förfogar över bör kunna användas och erkännas som verkliga instrument för den regionala säkerheten.

1.5.3 I fråga om säkerhet bör EU framför allt inrikta verksamheten på grannländerna, med insatser som syftar till att stabilisera krisområden och fredsbevarande insatser.

1.5.4 EESK hoppas därför på att de gemensamma erfarenheterna kommer att tas upp av Europeiska försvarsbyrån och ingå i den gemensamma säkerhetspolitiken, på samma sätt som efter St Malo-avtalen från 1998.

1.6 EESK

EESK bör kunna spela sin roll i och lämna sitt bidrag till utformningen och genomförandet av unionens utrikespolitik. Kommittén anser därför att den bör få möjlighet att yttra sig om EU:s utrikespolitiska åtgärder, bl.a. för att säkerställa öppenheten och granskningen av initiativen. Man bör emellertid också dra nytta av alla de yttranden som kommittén redan utarbetat med riktlinjer för olika aspekter av EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, och av yttrandena om de samarbetsinstrument som kan ha betydelse för utrikespolitiken⁽¹⁾. EESK:s verksamhet skulle kunna vara mycket användbar i detta sammanhang och fungera som förbindande länk mellan medlemsstaternas åtgärder, EU och de behov som finns i det civila samhället.

1.6.1 Detta är nödvändigt om man ska kunna möjliggöra ett deltagande från det organiserade civila samhällets och allmänhetens sida i beslutsprocesserna på den internationella politikens område, som har direkta följder för ekonomin och i medborgarnas dagliga liv.

1.6.2 På det internationella planet kan EESK följa upp EU:s politik i syfte att bedöma det civila samhällets roll i förhandlingarna och genomförandet av fastställda avtal. På grundval av den erfarenhet som har vuxit fram och de initiativ som redan tagits anser kommittén att EESK å ena sidan bör arbeta med sina partner för att följa upp EU:s internationella förhandlingar, och å andra sidan bör integreras i mekanismen för tillämpning och genomförande av dessa avtal, oavsett om det rör sig om associeringsavtal, handelsavtal eller andra överenskommelser.

1.6.3 I synnerhet kommer EESK att, inom ramen för samrådsprocessen och de internationella mandat som EESK erhåller, fortsätta att skapa förbindelser med organ i det civila samhället i länder och regioner som är prioriterade i unionens politik.

1.6.4 Det är därför nödvändigt att EESK hörs i olika skeden, också av den gemensamma utrikestjänsten, så att kommittén på ett lämpligt sätt kan fylla sin funktion i EU-medborgarnas intresse. I det syftet skulle man kunna upprätta ett protokoll om samarbete mellan EESK och Europeiska avdelningen för yttre

åtgärder, på grundval av det protokoll som finns mellan kommissionen och EESK, ett samförståndsavtal innehållande bestämmelser och förfaranden för ett gemensamt, strukturerat samarbete.

1.7 EU:s instrument och roll

1.7.1 Vi bör utnyttja fördragets möjligheter för att, med utgångspunkt i Europeiska avdelningen för yttre åtgärder, stärka unionens ställning internationellt och se till att den talar med en enda röst, och skapa en enhetlig gemenskapspolitik och enhetlighet i förbindelserna mellan EU och medlemsstaterna, i syfte att undvika sådan uppseendeväckande splittring som resulterar i att bilden av unionens skadas.

1.7.2 Vi bör dra nytta av instrument som de **fördjupade samarbetena** inom ramen för utrikespolitiken för att skapa en grupp länder som fungerar som föregångare och lokomotiv för en alltmer integrerad utrikespolitik. På så vis skulle man kunna skapa stabilitet och sammanhållning bland institutionerna i arbetet med att uppnå gemensamma mål. Man kan börja med att upprätta en *pakt för utrikespolitiken*, på samma sätt som man gjorde för euron (rådets möte den 24–25 mars 2011).

1.7.3 EESK anser därför att EU:s beslutsprocess bör förbättras och effektiviseras, bl.a. för att öka EU:s synlighet på det internationella planet. I det syftet hoppas EESK att EU finner de rätta strategierna och förslagen för att kunna tala med en röst i utrikespolitiken.

1.8 Omedelbara prioriteringar

1.8.1 Alla kommissionsavdelningar som är inblandade i lanseringen av den gemensamma utrikestjänsten bör göra största möjliga ansträngningar för att samarbeta. Man bör undvika att begränsa sig till att skapa ännu ett nytt generaldirektorat vid sidan av de redan befintliga.

1.8.2 Man bör insistera på ett avtal på internationell nivå som förhindrar ny finansiell spekulation (något som nu är ett latent hot), på grundval av de förslag som lagts fram av EU på G20-mötet.

1.8.3 Medelhavsområdet bör placeras i centrum för de konkreta initiativ som EU bör genomföra snarast möjligt.

1.8.4 Man bör konkret tillämpa slutsatserna från Europeiska rådet om unionens strategiska partnerskap av den 16 september 2010 och den 24–25 mars 2011.

1.8.5 Artikel 11 i Lissabonfördraget bör tillämpas konkret och strikt genom att man uppmanar alla institutioner att respektera skyldigheten att samråda med EESK, att föra en intensiv dialog om de ämnen som kan få direkta eller indirekta följder för det civila samhället, i nära samarbete med Europaparlamentet och de nationella parlamenten.

⁽¹⁾ Se bl.a. yttrandena om "Den förnyade Lissabonstrategins externa dimension", (EUT C 128, 18.5.2010, s. 41–47), "Regional integration för utveckling i AVS-länder", (EUT C 317, 23.12.2009, s. 126–131), "Hållbarhetsbedömningar och EU:s handelspolitik", (EUT C 218, 23.7.2011, s. 14–18), "EU:s instrument för utvecklings-samarbete: det organiserade civila samhällets och arbetsmarknadsparternas roll" (EUT C 44, 11.2.2011, s. 123–128), och "Det europeiska instrumentet för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR)" (EUT C 182, 4.8.2009, s. 13–18).

2. Inledning

2.1 EU:s utrikespolitik har möjligheten att göra ett kvalitativt språng med det nya fördraget om regeringarna stöder detta. Unionen kan på det sättet stärka sin roll som **politisk aktör** på den internationella scenen. Det nya fördraget motsvarar ännu inte unionens objektiva behov, men har ändå skapat stora förväntningar i medlemsstaterna och på global nivå. Det handlar nu om att konkret genomföra de förändringar som införts, och att på ett adekvat sätt uppfylla det internationella samfundets förväntningar. Annars riskera EU att förlora sin trovärdighet. För att uppnå detta mål krävs det civila samhällets aktiva deltagande och fulla engagemang. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) har fullt rättsligt stöd i artikel 11 i Lissabonfördraget att som företrädare för det organiserade civila samhället bidra till EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, och EU och Europeiska avdelningen för yttre åtgärder bör därför ge kommittén möjlighet att delta direkt.

3. Den nya internationella ramen

3.1 Tidigare har EU haft en ganska marginell roll i utrikespolitiken. I dag har unionen fler möjligheter, vilket bör bidra till att hejda marginaliseringen. De enskilda medlemsstaternas betydelse minskar allt mer mot bakgrund av internationella förhållanden som utvecklas snabbt och fortlöpande. Det finns därför skäl att arbeta för en större inomeuropeisk solidaritet där befogenheterna flyttas från de enskilda medlemsstaterna till en gemensam nivå inom EU. På så vis kan man undvika konkurrens mellan stater, vilket nästan alltid är skadligt.

3.2 EU står i dag mer än någonsin inför ett stort antal globala utmaningar som kräver större sammanhållning och enighet i insatserna för att möta de allt mer komplexa hot som håller på att förändra den geopolitiska jämvikten och göra världen mer multipolär: I Mellanöstern (särskilt den israelisk-palestinska frågan, som nu är helt öppen), Iran, Afghanistan, Irak, Sudan och på andra platser i världen finns fortfarande olösta konflikter och spänningar. Hela Nordafrika skakas av revolter mot auktoritära regimer, och det är svårt att förutse konsekvenserna. Staternas säkerhet äventyras av globala hot av olika slag, inbegripet religiös intolerans, eller nya kärnkraftsprogram, som i Iran.

3.3 Andra mycket viktiga faktorer orsakar eller kan orsaka instabilitet och revolter, t.ex. livsmedelstryggheten, befolkningsökningen, ökande sociala klyftor, obalanser i handeln och, på senare tid, kamp om mark och sällsynta jordartsmetaller. Dessa problem bör mötas i ett tidigt skede. Alla dessa frågor är kopplade till globaliseringen, som också har gett länder nya möjligheter i kampen mot fattigdom, arbetslöshet osv.

3.4 EU står inför en situation som "tvingar" unionen att agera eftersom den befinner sig i "nödläge". EU måste dock reagera snabbare, utan dröjsmål, bättre än vad som skedde t.ex. när det gällde eurostödfonden eller i Medelhavsområdet, i Mellanöstern osv. En gemensam utrikespolitik är ett effektivt hjälpmedel på alla dessa områden och ett utmärkt instrument för att bättre försvara EU:s, dess företags och medborgares intressen. Krisen i Medelhavsområdet skulle kunna utgöra ett tillfälle att lansera en gemensam utrikespolitik för EU.

4. Bakgrund till och syfte med en utrikespolitik samt läget i unionen

4.1 Globaliseringsprocessen och finanskrisen har påvisat och stärkt kravet på nya regler för finansmarknaden och nödvändigheten av en förstärkt styrning inom EU och internationellt, något som EU bör göra sig till tolk för. Det föreligger således ett behov för medlemsstaterna att agera i nära samarbete och tala med en röst i de internationella organ där de är individuellt företrädare, ibland oproportionerligt i förhållande till deras vikt i internationella sammanhang. EU:s delegationer bör företrädare EU:s ståndpunkt i alla internationella institutioner (art. 34 i fördraget), först och främst i FN:s säkerhetsråd (se Europeiska rådets beslut från den 24–25 mars 2011).

4.2 Om EU ska kunna agera som en enhet krävs enligt EESK:s uppfattning en gemensam strategisk vision för att kunna möta de utmaningar och möjligheter som globaliseringen medför. Därvid bör politiska prioriteringar och prioriterade intresseområden fastställas och området för insatserna gradvis utvidgas med hänsyn till medel och handlingsförmåga. I detta syfte är det nödvändigt för EU att definiera en *strategi för allianser* inom ett globalt multipolärt system. Utgångspunkten för detta arbete bör vara den transatlantiska alliansen som behöver förstärkas genom en gemensam politisk strategi med tanke på de ömsesidiga förbindelser som har funnits sedan länge. Detta skulle kunna bidra till att få stopp på den försvagning av förbindelserna mellan de berörda länderna på båda sidor av Atlanten som vi nu upplever. Allt detta tvingar EU att spela sin roll med övertygelse och trovärdighet för att konkret främja ett multipolärt system och en sund balans mellan nord och syd och samtidigt utveckla samarbetet med Latinamerika, Asien och i synnerhet Afrika.

4.3 EU måste vara försiktigare i sina val. I själva verket har man under de senaste åren inte ägnat tillräcklig uppmärksamhet åt det civila samhället i länderna söder om Medelhavet, där först Barcelonaprocessen och senare Medelhavsunionen blivit stora fiaskon, vilket äventyrar säkerheten vid en gräns som är av avgörande betydelse för stabiliteten i Europeiska unionen. EU måste ta itu med detta komplexa problem på ett ansvarsfullt sätt och betrakta det som en möjlighet för att kunna möta de krav på civila, ekonomiska och sociala framsteg som kommer från det civila samhället och arbeta för införandet av demokrati och rättsstatliga principer.

4.4 Dessa överväganden gäller också resten av Afrika där EU inte får överlåta initiativet till Kina – det enda land, som expanderar – och glömma det ansvar som EU har av historiska och geografiska skäl. I stället bör EU ingå en gemensam pakt med hela kontinenten.

4.5 En mer aktiv och effektiv "utrikespolitik" för EU har förverkligats i och med den gradvisa utvidgningen av unionens gränser mot öster och söder. Denna process håller nu på att fullbordas i och med de pågående förhandlingarna med länderna på Balkan och Turkiet. Dessa förhandlingar kan inte skjutas upp på obestämd tid, utan både parter bör gå till förhandlingsbordet med ett öppet sinne och utan vare sig förtuttade meningar eller rädsla.

4.6 De ömsesidiga intressena bör tillgodoses genom partnerskap med länder eller regionala områden för att uppnå en balanserad utveckling där "människans" behov står i centrum för intresset och för de gemensamma åtgärderna, samtidigt som *EU och dess medborgares strategiska intressen* inte får underskattas. EU bör alltid tid försvara och främja den europeiska sociala modellen och lägga de grundläggande rättigheterna och arbetstagarnas rättigheter till grund för varje avtal.

4.7 En rad politikområden påverkar enligt EESK:s uppfattning EU:s yttre förbindelser där det civila samhället med nödvändighet spelar en viktig roll, inte minst med tanke deras stora betydelse internt inom EU. Detta gäller t.ex. inom området *rättigheter, regler för finansiella spekulationer, penningpolitik* (euron som reservvaluta och som instrument för den internationella ekonomiska politiken), *energipolitiken* (som ofta används som utpressningsmedel), *miljöpolitiken, handelspolitiken, livsmedelstryggheten, säkerhetspolitiken, kampen mot terrorismen, invandringspolitik, korruption* osv.

4.8 Därför är det viktigt att EU, bl.a. med bidrag från EESK, ger objektiv, konkret och effektiv information om sin verksamhet på det utrikespolitiska området och dess betydelse och mervärde i förhållande till insatser på nationell nivå. Ofta görs detta inte eller så ges informationen på ett felaktigt sätt av medlemsstaterna. I detta sammanhang är det också mycket viktigt att engagera Europaparlamentet och de nationella parlamenten.

4.9 Därmed riskerar man att folk i Europa börjar känna sig osäkra och ifrågasätta nyttan med EU och EU:s roll. Ofta är politikerna i de olika länderna inte intresserade av att utnyttja det arbete som görs i Bryssel. De är mer upptagna av sin egen kortsiktiga överlevnad än att engagera sig i ett långsiktigt strategiskt projekt med stor räckvidd.

4.10 EU är däremot fortfarande en modell för en välbalanserad och hållbar utveckling som bör utvidgas till att omfatta grannländerna och som bygger på principerna om rättstaten, demokrati och fredlig samexistens. EU:s användning av *soft power* och *transformational diplomacy* har gjort det möjligt att utbreda den demokratiska processen och välståndet till många länder genom utvidgnings- och grannskapspolitiken.

4.11 Men detta räcker inte. Vid sitt möte den 16 september 2010 fastslog Europeiska rådet att Europeiska unionen måste vara en effektiv global aktör, beredd att ta sin del av ansvaret för den globala säkerheten och att spela en ledande roll när det gäller att komma fram till gemensamma svar på utmaningar som gäller alla.

4.12 EU är fortfarande den största biståndsgivaren till länder som lider nöd och bör därför i högre grad kunna dra nytta av samarbetspolitiken. EU är den främsta handelsmakten i världen och dess ståndpunkter när det gäller miljöpolitiken ligger också i framkant, vilket framgick av toppmötet i Cancún. Det är därför EU:s rätt och plikt att spela en nyckelroll och gå i täten för att utforma nya multilaterala regler.

4.13 FN utgör toppen inom det internationella systemet. Vi måste förnya multilateralismen för att kunna möta både de politiska och de ekonomiska utmaningarna. Vi måste vidta genomgripande åtgärder på alla internationella områden och bidra till en omfattande förnyelse av institutioner som IMF, Världsbanken och WTO. Man bör dessutom beakta de önskemål som funnits sedan länge om att G20 ska spela en mer strukturerad och målinriktad roll i syfte att förbättra regleringen av de ekonomiska och finansiella transaktionerna, dock utan att skapa ytterligare hierarkier.

5. Säkerhetspolitiken

5.1 EU har utvecklat en gemensam säkerhets- och försvarspolitik och skapat verktyg för krishantering med beaktande av de olika medlemsstaternas ståndpunkter. Unionen bör också spela en viktig stabiliserande roll i grannskapet. EU bör därför kräva att samtliga medlemsstater bekräftar och respekterar de principer som ligger till grund för den internationella fredliga samexistensen, i medvetande om att dessa grundläggande principer inte är förhandlingsbara.

5.2 EU deltar sedan länge direkt (eller genom sina medlemsstater) i olika militära och civila insatser. Det handlar om ett globalt engagemang som ibland är rent symboliskt. De instrument som EU förfogar över bör stärkas och de bör användas som verkliga instrument för regional säkerhet och erkännas som sådana. EU bör vidta konkreta åtgärder med hjälp av alla sina instrument, såsom den europeiska avdelningen för yttre åtgärder och den höga representanten/ kommissionens vice ordförande.

5.3 På säkerhetsområdet bör EU först och främst fokusera på sina insatser i grannkapsområdet: Östeuropa, Kaukasus, Balkan, Medelhavsområdet och Afrika med en blandning av olika åtgärder för att stabilisera krisområdena i form av *fredsbevarande operationer, institutionsupplyggning* och ekonomisk utveckling. Det är just på dessa områden som det civila samhället kan spela en viktig roll för att främja en fredlig utveckling. Kommittén är redan mycket aktiv och utför ett värdefullt arbete i detta hänseende.

5.4 Även ett område där medlemsstaternas traditionellt sett har suveränitet, som säkerhets- och försvarspolitik, får allt större betydelse för det civila samhället och den allmänna europeiska opinionen på grund av de potentiella strategiska, budgetmässiga och sociala konsekvenserna av de beslut som fattas på detta område.

5.5 Mot bakgrund av detta bör EU och Nato utveckla sitt strategiska partnerskap för ett bättre samarbete i samband med krishantering. EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik utgör inte bara en mycket viktig komponent i Gusp, utan betraktas också som en integrerad del av NATO:s nya strategiska koncept som antogs den 20 september 2010 i Lissabon med deltagande av NATO:s och EU:s högsta ledning.

6. EESK:s roll

6.1 Syftet med EESK:s verksamhet på området yttre förbindelser är att föra fram det organiserade civila samhällets synpunkter på EU:s politik i fråga om handel, utvidgning, utveckling och utrikes frågor.

6.2 EESK följer fortlöpande utvecklingen i förbindelserna mellan EU och många av världens länder, i synnerhet de stater och regioner som EU har strukturerade förbindelser med, och där kommittén upprätthåller kontakter med det civila samhället. Nära förbindelser har upprättats med arbetsmarknadsparterna och andra organisationer i det civila samhället i tredjeländer i syfte att lägga förslag om framför allt ekonomiska och sociala frågor för att bidra till att stärka det civila samhället. I detta sammanhang har gemensamma deklARATIONER antagits och överlämnats till de politiska myndigheterna.

6.3 Förbindelserna med kommitténs motsvarigheter utvecklas inom ramen för ständiga kommittéer. Det finns gemensamma rådgivande kommittéer med kandidatländerna (Turkiet, Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien) och med de länder med vilka det finns ett associeringsavtal (länderna i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet). Det har inrättats kontaktgrupper för västra Balkan, Ryssland, Japan och grannländerna i Östeuropa. Det finns också övervakningskommittéer som samarbetar med sina motsvarigheter i fråga om förbindelserna med Afrika, Västindien och Stillahavsområdet, med Latinamerika och inom ramen för unionen för Medelhavsområdet. Rundabordssamtal för det civila samhället äger rum regelbundet med Brasiliens respektive Kinas ekonomiska och sociala råd.

6.4 EESK har med avseende på dessa särskilda politikområden bedrivit särskilt viktigt verksamhet inom tre områden:

— Inom utvecklingspolitiken samarbetar EESK regelbundet med kommissionen och lämnar det organiserade civila samhällets bidrag till förslagen från GD Utveckling, i form av yttranden eller gemensamma rekommendationer som tagits fram tillsammans med organisationerna i det civila samhället i AVS-länderna.

— I samband med EU:s utvidgning har EESK bidragit genom sitt arbete tillsammans med kandidatländerna, med vilka kommittén inrättar gemensamma rådgivande kommittéer. De gemensamma rådgivande kommittéerna förmedlar kunskap, erfarenhet och information mellan EU och bransch- och arbetsmarknadsorganisationerna i dessa länder om räckvidden av gemenskapens politik och det faktiska genomförandet av gemenskapens regelverk.

— Inom handelspolitiken följer EESK förhandlingarna i syfte att övervaka de ekonomiska, sociala och miljömässiga följderna av de avtal som EU ingår. Kommittén fungerar som mellanhand för de gemensamma mekanismer som inrättats med det civila samhället i dessa länder och regioner, och som

”språkrör” för det organiserade civila samhället. Detta kan uppnås tack vare större deltagande i EU:s förhandlingar om internationella avtal som uttryckligen kräver att det organiserade civila samhället är närvarande och spelar en roll.

6.5 EESK har för övrigt fått uppgiften att delta i uppföljningen av genomförandet av handelsavtalen mellan EU och Cariforum, EU och Centralamerika samt EU och Korea. Det ökande antalet handelsförhandlingar bör leda till en avsevärd utökning av denna roll. EESK ägnar sig också åt övervakning av de europeiska instrumenten för demokrati och mänskliga rättigheter och instrumentet för internationellt samarbete, genom särskilda möten med kommissionen och i samarbete med Europaparlamentet, som i dessa frågor har rätt till insyn.

6.6 EESK kan därför lämna ett särskilt viktigt bidrag när det gäller att förbättra enhetligheten i gemenskapspolitiken, som i ökande utsträckning påverkar och påverkas av den internationella politiken. Det räcker att tänka på de täta kopplingar som finns mellan politiken på inre marknaden och på det internationella planet i fråga om ekonomi och finans, penningpolitik, energi, miljö, handel, sociala frågor, jordbruk, industri m.m. EESK:s verksamhet skulle kunna bli särskilt effektiv om kommittén fungerade som förbindelselänk mellan å ena sidan medlemsstaternas och EU-institutionernas insatser och å andra sidan det civila samhällets krav.

6.7 EESK anser att detta mål bör eftersträvas också genom att det civila samhället företräds på lämpligt sätt, och genom en kraftfull insats i de internationella organisationerna, med början i FN:s ekonomiska och sociala råd, ILO och de ekonomiska och finansiella institutionerna, som borde ha reformerats grundligt för länge sedan i syfte att återspegla de snabba förändringar som vi ser dagligen och för att säkerställa större öppenhet i beslutsprocessen, ett område där det ofta saknas effektiva övervakningssystem.

6.8 Lissabonfördraget ger EU som helhet möjlighet att arbeta tillsammans med det civila samhället, en modell som det finns skäl att sprida kunskap om och föra fram i internationella sammanhang. På grundval av artikel 11 i fördraget kan EESK spela en grundläggande roll på utrikespolitikens område för att genomföra den deltagardemokrati som unionen har sin grund i, som uttryck för och medborgarnas garant för en *medborgardiplomati*, även vad gäller **öppenheten i initiativen**. Av dessa skäl och på grundval av det arbete som hittills gjorts internationellt anser EESK att kommittén, precis som inom andra politikområden, bör utgöra en viktig samtalspartner för kommissionen, genom den nya diplomattjänsten (Europeiska avdelningen för yttre åtgärder), parlamentet och rådet i fråga om att utarbeta och övervaka utrikespolitiken. EESK föreslår därför att Europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska utarbeta ett samförståndsavtal mellan de två institutionerna, vilket skulle göra det lättare att strukturera det civila samhällets deltagande i EU:s utrikespolitik, vare sig det rör sig om remisser för yttranden eller andra mekanismer för regelbundet samråd.

6.9 EESK har redan en intensiv verksamhet på den internationella scenen: Kommittén har skapat ett nätverk för förbindelserna mellan liknande organisationer i olika delar av världen och har därmed fört ut de principer som utgör grundvalen för unionen, och kommittén fungerar som språkrör för det civila samhällets organisationer vad avser ekonomi, sammanhållning, partnerskap, kampen mot diskriminering och sociala orättvisor.

6.10 EESK efterlyser större samstämmighet mellan kommissionens olika generaldirektorat och EU:s olika organ. Kommittén anser dessutom att WTO bör lägga lika stor vikt vid arbetstagarnas rättigheter som vid frihandelsrelaterade och ekonomiska rättigheter, då det finns länder som inte tillämpar eller som helt struntar i ILO:s grundläggande normer. Följderna av de beslut som fattas kommer att drabba det europeiska samhället, företagen och arbetstagarna. EESK anser därför att EU bör fungera som tolk för en mer ambitiös och rättvis syn på globaliseringen för att undvika att den arbetslösa återhämtningen (*jobless recovery*) blir en permanent företeelse.

6.11 EESK anser att det organiserade civila samhället bör få delta mer aktivt i fråga om internationell politik genom direkta

kontakter med och regelbundna remisser om samråd från Europeiska avdelningen för yttre åtgärder. EESK anser att EU-medborgarna måste få korrekt information om den utveckling som berör dem direkt.

6.12 I det avseendet skulle EESK kunna föra upp debatten till europeisk nivå om sådana frågor som inte kan lösas på nationell nivå: migration, energi, grannskapsfrågor, miljö, de demografiska förändringarna, korruption, sociala frågor, livsmedelsfrågor, handel och utveckling osv. EESK skulle dessutom kunna se till att dessa diskussioner inte hamnar i skymundan då akuta frågor gör att de riskerar att försvinna från den europeiska dagordningen.

6.13 EESK kan ge EU-institutionerna sin erfarenhet och förmåga att analysera den särskilda EU-politiken ur nya synvinklar som återspeglar de berörda sektorernas särskilda intressen: främjande av den sociala ekonomin i tredje land, jordbrukarnas intressen i den internationella handeln med livsmedel, det civila samhällets roll i utvecklingspolitiken, internationell vattenförvaltning, internationell handel med jordbruksprodukter inom ramen för WTO, småföretagande, social sammanhållning, regional integration osv.

Bryssel den 27 oktober 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON
